

Rozprawa doktorska

**Zmiany składu masy ciała i wartości ciśnienia tętniczego
u 8-letnich dzieci z nadwagą i otyłością w mieście Szczecinie
w trakcie rocznego programu interwencyjnego**

Marta Demiaszkiewicz

Streszczenie

Wstęp

Otyłość jest chorobą cywilizacyjną, która stanowi zagrożenie dla zdrowia społeczeństw. Aktualnie nadwaga i otyłość jest najczęstszym zaburzeniem rozwoju fizycznego występującym u dzieci i młodzieży. Niestety w naszym kraju również nastąpił znaczący wzrost odsetka dzieci z otyłością we wszystkich grupach wiekowych i niezależnie od płci. Profilaktyka otyłości jest jednym z priorytetów polityki zdrowotnej zarówno w Polsce jak i na świecie. Uznany sposób leczenia otyłości dziecięcej jest opieka wielodyscyplinarna. Jednak mimo podejmowanych działań przeciwdziałania nadmiarowi masy ciała u dzieci nie udało się globalnie skutecznie zahamować zjawiska otyłości dziecięcej.

Cele pracy

Celem pracy była ocena wpływu rocznej interdyscyplinarnej interwencji specjalistycznej na redukcję nadmiaru masy ciała u dzieci. Zasadniczym celem była ocena wpływu rocznego programu na zmianę składu ciała i wartości ciśnienia tętniczego u 8-letnich dzieci z nadwagą i otyłością.

Material i metody

Badana populacja to dzieci w wieku 6–10 lat biorące udział w Programie „Odważna Ósemka — program przeciwdziałania nadwadze i otyłości wśród dzieci w wieku 8 lat uczęszczających do szczecińskich szkół podstawowych”. Program składał się z dwóch etapów. Pierwszy etap odbywał się szkole. Przebadano 4 890 dzieci z II i III klas. U dzieci wykonano pomiary antropometryczne, pomiar ciśnienia tętniczego oraz przeprowadzono analizę składu ciała. Dzieci z nadmierną masą ciała, z BMI ≥ 90 centyla wg siatek centylowych OLAF zostały zakwalifikowane do II etapu programu. Do grupy badanej

zakwalifikowano 745 dzieci. Po wyłączeniu dzieci, których rodzice nie wyrazili zgody na badanie w II etapie programu, oraz tych które nie kwalifikowały się ze względu na wiek uzyskano liczbę 573 dzieci, które wzięły udział w dalszej części projektu. Ostatecznie w badaniu analizowano dane 515 dzieci, po wyłączeniu tych, które obniżyły BMI po badaniu w pierwszym etapie w szkole do czasu pierwszej wizyty w II etapie programu. Etap II polegał na rocznej interwencji wielospecjalistycznej. Każde dziecko wraz z rodzicami odbyło cztery spotkania. Planowo interwencje odbywały się w pierwszym, trzecim, szóstym oraz dwunastym miesiącu rocznego programu. Podczas każdego spotkania dzieci wraz z rodzinami odbyły konsultacje z naszym zespołem specjalistów: lekarzem, dietetykiem, specjalistą aktywności fizycznej oraz psychologiem. U dzieci podczas każdej z wizyt wykonano pomiary antropometryczne, pomiar ciśnienia tętniczego oraz analizę składu ciała.

Wyniki

Podczas każdej z wizyt osiągnięto pożądaný efekt spadku zarówno średniego centyla BMI jak i z-score BMI. Największy spadek nastąpił pomiędzy pierwszą a drugą wizytą (trzy pierwsze miesiące programu). W trakcie rocznej interwencji średni centyla BMI zmniejszył się o 2 centyle a średni z-score BMI o 0,2. U blisko 80% dzieci odnotowano spadek centyla BMI i z-score BMI w trakcie rocznej interwencji. Blisko 18% otyłych dzieci uzyskało spadek BMI do nadwagi lub BMI mieszającego się w granicach normy. Prawidłowe ciśnienie tętnicze skurczowe odnotowano u około 90% dzieci. U 10% dzieci zdiagnozowano podwyższone ciśnienie tętnicze skurczowe, w tym u 5% nadciśnienie tętnicze. Prawidłowe ciśnienie tętnicze rozkurczowe odnotowano u około 67% dzieci podczas pierwszej wizyty. U prawie 1/3 dzieci zdiagnozowano podwyższone ciśnienie rozkurczowe, w tym nadciśnienie tętnicze u 20% dzieci. W trakcie rocznego programu wzrósł odsetek dzieci z prawidłowym ciśnieniem tętniczym rozkurczowym do 73%, odsetek dzieci z prawidłowym ciśnieniem tętniczym skurczowym wzrósł wśród dziewczynek (z 92% do 96%); nie wykazano tej zależności u chłopców. Liczba dzieci z nieprawidłowym, podwyższonym odsetkiem tkanki tłuszczowej wynosiła 7%. W trakcie rocznego programu istotnie zwiększyła się liczba dzieci z prawidłowym odsetkiem tkanki tłuszczowej z 93% do 97%. W trakcie rocznego programu nastąpił wzrost średniej masy tkanki tłuszczowej i masy tkanki mięśniowej. Zanotowano istotny wzrost masy tkanki mięśniowej u 96% dzieci.

Wnioski

1. W trakcie rocznego programu interwencyjnego blisko 80% dzieci z nadwagą i otyłością osiągnęło spadek z-score BMI i centyla BMI.

2. Nie odnotowano istotnego wpływu rocznego programu interwencyjnego na zmianę centyla ciśnienia tętniczego u dzieci.
3. W trakcie rocznego programu interwencyjnego istotnie zwiększyła się liczba dzieci z prawidłowym odsetkiem tkanki tłuszczowej oraz zanotowano istotny wzrost masy tkanki mięśniowej u przeważającego odsetka dzieci.
4. Wyniki pomiaru odsetka i masy tkanki tłuszczowej oraz masy tkanki mięśniowej metodą bioimpedancji różnią się u dzieci z nadwagą i otyłością. Średni odsetek i masa tkanki tłuszczowej oraz średnia masa tkanki mięśniowej były wyższe u dzieci z otyłością niż u dzieci z nadwagą.
5. W zakresie wszystkich badanych parametrów w trakcie rocznego programu, najlepsze efekty osiągnięto w trakcie pierwszych trzech miesięcy trwania projektu.
6. Niezbędne są programy zmierzające do wieloletniej stałej współpracy z dzieckiem i jego rodziną.